HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 martie 2020*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Contracte de credit pentru consumatori – Directiva 2008/48/CE – Articolul 3 litera (g), articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) – Nivel de armonizare – Noțiunea de «cost al creditului, fără dobândă» – Directiva 93/13/CEE – Articolul 1 alineatul (2) – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Plafonul costului total al creditului, fără dobândă – Clauze contractuale care reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii – Excludere”

În cauza C-779/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie, Polonia), prin decizia din 9 noiembrie 2018, primită de Curte la 12 decembrie 2018, în procedura

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

împotriva

XO,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii M. Safjan și L. Bay Larsen, doamna C. Toader (raportoare) și domnul N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul G. Hogan,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 noiembrie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Mikrokasa S.A., de M. Kamiński, radca prawny;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de M. Kamejsza-Kozłowska și de D. Lutostańska, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de G. Goddin, de K. Herbout-Borczak, de A. Szmytkowska și de N. Ruiz García, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: polona.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 decembrie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) și a Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66, rectificări în JO 2009, L 207, p. 14, în JO 2010, L 199, p. 40, în JO 2011, L 234, p. 46, și în JO 2015, L 36, p. 15).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul a două litigii, conexate de instanța de trimitere, între Mikrokasa S.A. și Revenue Niestandardiyzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty (denumită în continuare „Revenue”), pe de o parte, și XO, pe de altă parte, în legătură cu cererile de plată a sumelor datorate în cadrul a două contracte de credit de consum.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 93/13

3 Al treisprezecelea și al douăzeci și patrulea considerent ale Directivei 93/13 au următorul cuprins:

„întrucât se consideră că actele cu putere de lege sau normele administrative ale statelor membre, care determină direct sau indirect clauzele contractelor încheiate cu consumatorii, nu conțin clauze abuzive; întrucât, în consecință, nu este necesar ca prezenta directivă să se aplice clauzelor care reflectă actele cu putere de lege sau normele administrative obligatorii și principiile sau dispozițiile din convențiile internaționale la care statele membre sau Comunitatea sunt părți; întrucât, în această privință, formularea «acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii» din articolul 1 alineatul (2) se referă și la normele care, în conformitate cu legea, se aplică între părțile contractante, cu condiția să nu se fi instituit alte acorduri;

[…]

întrucât autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficace pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;”

4 Articolul 1 din această directivă prevede:

„(1) Scopul prezentei directive este de apropiere a actlor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor și un consumator.

(2) Dispozițiile prezentei directive nu se aplică clauzelor contractuale care reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii sau dispozițiile ori principiile din convențiile internaționale la care statele membre sau Comunitatea sunt părți, în special în domeniul transportului.”

5 Articolul 3 din Directiva 93/13 definește condițiile în care o clauză care figurează într-un contract încheiat între un vânzător sau furnizor și un consumator este considerată abuzivă.

6 Articolul 6 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

7 Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 are următorul cuprins:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.”

Directiva 2008/48

8 Considerentele (7), (9), (19), (20) și (44) ale Directivei 2008/48 sunt redactate după cum urmează:

„(7) Pentru a facilita apariția unei piețe interne eficiente în domeniul creditelor de consum, este necesar să se prevadă un cadru comunitar armonizat într-o serie de domenii fundamentale. Având în vedere dezvoltarea continuă a pieței creditului de consum și mobilitatea crescândă a cetățenilor europeni, o legislație comunitară anticipativă, care să poată fi adaptată la formele viitoare de credit și care să permită statelor membre un grad corespunzător de flexibilitate în procesul de punere în aplicare, ar trebui să faciliteze elaborarea unei legislații moderne în domeniul creditului de consum.

[…]

(9) O armonizare completă este necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Comunitate un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru crearea unei veritabile piețe interne. […]

[…]

(19) Pentru a putea lua decizii în deplină cunoștință de cauză, consumatorii ar trebui să primească, înaintea încheierii contractului de credit, informații adecvate, pe care consumatorul le poate lua cu el și reflecta asupra lor, cu privire la condițiile și costul creditului, precum și la obligațiile care le revin. Pentru a asigura cel mai înalt grad de transparență și comparabilitate a ofertelor, astfel de informații ar trebui să includă în special dobânda anuală efectivă aferentă creditului, stabilită în același mod în întreaga Comunitate. […]

(20) Costul total al creditului pentru consumator trebuie să cuprindă toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele, onorariile intermediarilor de credit și orice alt tip de onorarii pe care consumatorul trebuie să le plătească în legătură cu contractul de credit, cu excepția taxelor notariale. Cunoștințele reale ale creditorului cu privire la costuri trebuie evaluate obiectiv, avându-se în vedere cerințele de diligență profesională.

[…]

(44) Pentru a asigura transparența și stabilitatea pieței și până la realizarea unei armonizări avansate, statele membre ar trebui să asigure funcționarea măsurilor corespunzătoare pentru reglementarea sau supravegherea activității creditorilor.”

9 Potrivit articolului 1, obiectul Directivei 2008/48 este de a armoniza anumite aspecte ale normelor în materie de contracte de credit pentru consumatori ale statelor membre.

10 Articolul 3 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive se aplică următoarele definiții:

(a) «consumator» înseamnă o persoană fizică care, în cadrul operațiunilor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale comerciale sau profesionale;

[…]

(g) «costul total al creditului pentru consumatori» înseamnă toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele și orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte consumatorul în legătură cu contractul de credit și care sunt cunoscute de către creditor, cu excepția taxelor notariale; costurile pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit, în special primele de asigurare, sunt incluse de asemenea în cazul în care obținerea creditului sau obținerea acestuia potrivit clauzelor și condițiilor prezentate este condiționată de încheierea unui contract de servicii;

(h) «valoarea totală plătibilă de către consumator» înseamnă suma dintre valoarea totală a creditului și costul total al creditului pentru consumator;

[…]”

11 Articolul 5 din directiva menționată, intitulat „Informații precontractuale”, prevede:

„(1) Cu o perioadă rezonabilă de timp înainte ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă, creditorul și, unde este cazul, intermediarul de credit furnizează consumatorului, pe baza termenilor și a condițiilor de creditare oferite de către creditor, precum și, dacă este cazul, a preferințelor exprimate și a informațiilor furnizate de către consumator, informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit. Aceste informații, furnizate pe hârtie sau pe alt suport durabil, sunt furnizate prin intermediul formularului «Informații standard la nivel european privind creditul de consum» care figurează în anexa II. Se consideră că creditorul a respectat cerințele de informare prevăzute la prezentul alineat și la articolul 3 alineatele (1) și (2) din Directiva 2002/65/CE în cazul în care a furnizat «Informații standard la nivel european privind creditul de consum».

Aceste informații menționează:

[…]

(c) valoarea totală a creditului și condițiile care guvernează tragerea;

[…]

(g) dobânda anuală efectivă și valoarea totală plătibilă de către consumator, ilustrate prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul ratei respective; în cazul în care consumatorul a informat creditorul în legătură cu una sau mai multe

componente ale creditului preferate precum durata contractului de credit și valoarea totală a creditului, creditorul trebuie să ia în considerare aceste componente; în cazul în care un contract de credit prevede modalități de tragere diferite, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, și creditorul folosește ipoteza din anexa I partea II litera (b), acesta trebuie să indice faptul că aplicarea altor mecanisme de tragere pentru acest tip de contract de credit poate avea drept rezultat aplicarea unei dobânzi anuale efective mai mari;

[…]”

12 Articolul 10 din aceeași directivă, intitulat „Informații care trebuie menționate în contractele de credit”, prevede:

„(1) Contractele de credit trebuie redactate pe hârtie sau pe un alt suport durabil.

Toate părțile contractante primesc câte un exemplar al contractului de credit. Prezentul articol nu aduce atingere niciunei norme naționale privind valabilitatea încheierii de contracte de credit care respectă legislația comunitară.

(2) Contractul de credit specifică în mod clar și concis:

[…]

(d) valoarea totală a creditului și condițiile care reglementează tragerea creditului;

[…]

(g) dobânda anuală efectivă și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;

[…]

(u) după caz, alte condiții și clauze contractuale;

[…]”

13 Articolul 22 din Directiva 2008/48, intitulat „Armonizarea și natura imperativă a prezentei directive”, prevede:

„(1) În măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele stabilite în prezenta directivă.

[…]

(3) Statele membre se asigură de asemenea că dispozițiile pe care le adoptă în transpunerea prezentei directive nu pot fi eludate, ca urmare a modului în care sunt formulate contractele, în special prin integrarea tragerilor sau a contractelor de credit care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive în contracte de credit al căror caracter sau scop ar face posibilă evitarea aplicării acestei directive.

[…]”

Dreptul polonez

Codul civil

14 Potrivit articolului 359 din kodeks cywilny (Codul civil):

„1. Dobânda aferentă unei sume de bani este datorată numai în cazul în care acesta rezultă dintr-un act juridic, dintr-o lege, dintr-o hotărâre judecătorească sau dintr-o hotărâre a unui alt organ competent.

2. În cazul în care cuantumul dobânzii nu este stabilit în alt mod, este datorată dobânda legală în cuantumul care corespunde ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a Poloniei plus 3,5 puncte procentuale.

2^1. Cuantumul maxim al dobânzii care rezultă dintr-un anumit act juridic nu poate depăși anual dublul dobânzii legale (dobânda maximă).

2^2. În cazul în care dobânda care rezultă dintr-un anumit act juridic depășește dobânda maximă, este datorată dobânda maximă.

2^3. Normele privind dobânda maximă nu pot fi eludate sau limitate prin dispoziții contractuale, inclusiv în cazul alegerii unui drept străin. În acest caz, se aplică dispozițiile legii.

4. Ministrul justiției anunță cuantumul dobânzii legale prin aviz în Jurnalul Oficial al Republicii Polone «*Monitor Polski*».”

15 Articolul 385^1 din codul menționat prevede:

„1. Clauzele unui contract încheiat cu un consumator care nu au fost negociate în mod individual nu sunt obligatorii pentru consumator atunci când acestea precizează drepturile și obligațiile acestuia într-un mod care contravine bunelor moravuri și cu încălcarea gravă a intereselor sale (clauze contractuale ilicite). Această dispoziție nu se aplică clauzelor care se referă la prestațiile principale ale părților, în special la preț sau la remunerație, atunci când sunt formulate în mod neechivoc.

2. În cazul în care o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator, în temeiul alineatului 1, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți.

3. Se consideră că nu au fost negociate în mod individual acele clauze contractuale asupra cărora consumatorul nu a avut o influență efectivă. Această situație există în special în cazul clauzelor contractuale preluate din condițiile generale ale contractului propuse unui consumator de cealaltă parte la contract.

[…]”

Legea privind creditul pentru consumator

16 Ustawa o kredycie konsumenckim (Legea privind creditul pentru consumator) din 12 mai 2011 (Dz. U. nr. 126, poziția 715), în versiunea sa în vigoare la data faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „Legea privind creditul pentru consumator”), transpune Directiva 2008/48 în ordinea juridică poloneză.

17 Articolul 5 alineatul 1 punctele 6)-8) din această lege definește următorii termeni:

„«costul total al creditului» – toate costurile pe care consumatorul trebuie să le suporte în legătură cu contractul de credit, în special: a) dobânzile, costurile, comisioanele, taxele și marjele, dacă sunt cunoscute de creditor, și b) costurile pentru servicii suplimentare, în special polițe de asigurare, în cazul în care acestea sunt o condiție obligatorie pentru obținerea creditului sau pentru obținerea acestuia potrivit condițiilor contractuale prezentate, cu excepția taxelor notariale care sunt suportate de consumator;

«costul creditului, fără dobândă» – toate costurile suportate de consumator în legătură cu contractul de credit de consum, cu excepția dobânzii;

«valoarea totală a creditului» – cuantumul maxim al tuturor sumelor puse la dispoziția consumatorului de către creditor în temeiul contractului de credit, cu excepția costurilor creditului, și, în cazul contractelor în care nu a fost prevăzut un astfel de cuantum maxim, cuantumul tuturor sumelor puse la dispoziția consumatorului de către creditor în temeiul contractului de credit, cu excepția costurilor creditului;

«valoarea totală de plată de către consumator» – suma costului total al creditului și a valorii totale a creditului.”

18 Articolul 13 din legea menționată prevede:

„1. Creditorul sau intermediarul de credit este obligat ca, înainte de încheierea unui contract de credit de consum, să informeze consumatorul, pe un suport durabil, într-un termen care să îi permită acestuia să studieze informațiile:

[…]

5) valoarea totală a creditului;

6) termenele și modalitățile de plată ale creditului;

7) valoarea totală de plată de către consumator;

[…]

10) în anumite cazuri, informații cu privire la alte costuri, care trebuie suportate de consumator în legătură cu contractul de credit, în special cu privire la dobândă, comisioane, marje, costurile, inclusiv costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, costurile pentru utilizarea unor mijloace de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, costurile pentru alte servicii, în special polițele de asigurare, în cazul în care acestea sunt cunoscute de creditor, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

11) informații privind obligația de a plăti taxele notariale, în cazul în care există astfel de taxe;

[…]”

19 Articolul 30 din aceeași lege prevede:

„1. Sub rezerva articolelor 31-33, contractul de credit încheiat cu consumatorul trebuie să conțină următoarele date:

[…]

2) natura creditului;

[…]

4) valoarea totală a creditului;

5) termenele și modalitățile de plată ale creditului;

6) rata dobânzii aferente creditului, […];

7) dobânda anuală efectivă și valoarea totală a creditului acordat consumatorului, calculate la data încheierii contractului de credit de consum, inclusiv toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei dobânzi;

8) condițiile și termenele de rambursare ale creditului, […];

9) lista cu termenele și condițiile de plată ale dobânzii și ale tuturor celorlalte costuri ale creditului, în cazul în care creditorul sau intermediarul de credit acordă un termen de grație pentru rambursarea creditului;

10) informații cu privire la celelalte costuri care trebuie suportate de consumator în legătură cu contractul de credit, în special costurile, inclusiv costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, inclusiv costurile pentru utilizarea unor mijloace de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, comisioanele, marjele, precum și costurile serviciilor complementare, în special ale polițelor de asigurare, în cazul în care acestea sunt cunoscute de creditor, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

[…]”

20 Potrivit articolului 36a din aceeași lege:

„1. Valoarea maximă a costurilor creditului, fără dobândă, se stabilește conform următoarei formule:

$MPKK \leq (K \times 25\,\%) + (K \times N/R \times 30\,\%)$

în care simbolurile au următoarele semnificații:

MPKK – cuantumul maxim al costurilor creditului, fără dobândă;

K – valoarea totală a creditului;

N – perioada de rambursare exprimată în zile;

R – numărul de zile într-un an.

2. Costurile creditului, fără dobândă, pentru întreaga perioadă de creditare nu trebuie să depășească valoarea totală a creditului.

3. Acea parte a costurilor creditului, fără dobândă, care decurge din contractul de credit de consum, care depășește cuantumul maxim al costurilor creditului, fără dobândă, calculat în conformitate cu alineatul 1, sau valoarea totală a creditului, nu este datorată."

21 Articolul 47 din Legea privind creditul pentru consumator are următorul cuprins:

„Clauzele contractuale nu pot exclude sau limita drepturile consumatorului prevăzute de lege. În aceste cazuri, se aplică dispozițiile legii."

Litigiul principal și întrebările preliminare

22 Cele două cauze aflate la originea prezentei cereri de decizie preliminară, conexate de instanța de trimitere prin decizia din 8 noiembrie 2018, au fost introduse de instituțiile bancare Mikrokasa și Revenue împotriva lui XO.

23 În prima cauză, XO a încheiat cu Mikrokasa la 21 decembrie 2016, în calitate de consumator în sensul Directivei 2008/48, un contract de împrumut în valoare de 4 000 de zloți polonezi (PLN, aproximativ 940 de euro), rambursabil în 30 de rate lunare până la data de 28 iunie 2019. În temeiul acestui contract, consumatorul s-a obligat de asemenea să plătească 600 PLN (aproximativ 139 de euro) cu titlu de costuri pentru activitățile pregătitoare, precum și 3 400 PLN (aproximativ 790 de euro) cu titlu de costuri administrative. De asemenea, au fost facturate dobânzi contractuale la rata anuală de 7 %, în cuantum de 371,87 PLN (aproximativ 86 de euro).

24 Ca urmare a neplății totale, Mikrokasa a formulat o acțiune în justiție la Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie, Secția I civilă, Polonia) împotriva lui XO, solicitând obligarea acestuia la plata sumei de 8 184,53 PLN (aproximativ 1 927 de euro).

25 În ceea ce privește a doua cauză, același consumator a încheiat la 21 noiembrie 2016 cu IPF Polska sp. z. o.o., pe internet, un contract de împrumut în valoare de 3 000 PLN (aproximativ 703,18 euro), rambursabil până la data de 28 mai 2018. Potrivit clauzelor acestui contract, consumatorul era obligat să plătească un comision de 2 084 PLN (aproximativ 488,46 euro). Dobânzile contractuale au fost facturate la o rată anuală de 10 %, în cuantum total de 248,41 PLN (aproximativ 57 de euro).

26 Creanța rezultată din contractul menționat a fost cesionată de IPF Polska către Revenue prin contractul de cesiune din 16 august 2017. Aceasta din urmă a introdus o acțiune împotriva lui XO la 27 octombrie 2017 având ca obiect plata sumei de 5 196,68 PLN (aproximativ 1 218,09 euro) ca urmare a neplății. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Tribunalul Districtual din Lublin vest, Polonia) a pronunțat o ordonanță de plată. Consumatorul a declarat apel împotriva acestei ordonanțe la Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie, Polonia).

27 Această instanță arată că, în cele două contracte în discuție în litigiul principal, costurile creditului, fără dobândă, au fost calculate pe baza formulei stabilite de legislația națională la articolul 36a din Legea privind creditul pentru consumator și nu depășesc valoarea maximă permisă.

28 Totuși, această instanță are îndoieli în ceea ce privește conformitatea cu Directiva 2008/48, și mai ales având în vedere armonizarea totală realizată prin această directivă, a unei legislații naționale care introduce o noțiune de „cost al creditului, fără dobândă”, pe care directiva nu o prevede. În special, ar trebui să se ridice problema dacă instituirea unei astfel de noțiuni nu este susceptibilă să încalce obiectivele stabilite de Directiva 2008/48.

29 În plus, în cazul costurilor totale, fără dobândă, calculate în modul stabilit de legiuitor la articolul 36a din Legea privind creditul pentru consumator, aceste costuri ar fi determinate pe baza unei formule independente de prestațiile efectuate în mod real și de resursele angajate de profesionist. Astfel, consumatorul nu ar avea posibilitatea de a cunoaște costurile reale ale creditului și de a fi informat în mod corespunzător cu privire la situația sa juridică la data încheierii contractului.

30 Instanța de trimitere are de asemenea îndoieli cu privire la aplicabilitatea Directivei 93/13 în cazul în care sunt stipulate clauze care respectă dispozițiile naționale privind costul maxim permis.

31 Această instanță subliniază că legiuitorul polonez a urmărit, prin adoptarea articolului 36a din Legea privind creditul pentru consumator, să garanteze limitele costurilor facturate consumatorilor, indicând că costul total al creditului, cu excepția dobânzii, nu trebuia să depășească 55 % din valoarea totală a creditului pentru un an, 85 % pentru doi ani și 100 % indiferent de durata creditului.

32 Cu toate acestea, potrivit instanței menționate, în practică, profesioniștii ar alege adesea valoarea maximă permisă potrivit formulei legale, fără a ține seama în mod necesar de costurile suportate în mod real.

33 În consecință, ar exista temerea că profesionistul beneficiază de un avantaj excesiv și nejustificat în detrimentul consumatorului, ceea ce ar determina un dezechilibru semnificativ pentru acesta din urmă, care decurge din comparația între valoarea totală a creditului și costul total al acestui credit.

34 Instanța de trimitere arată de asemenea că practica actuală a instanțelor poloneze este divergentă, unele dintre acestea neefectuând un control al caracterului abuziv al costurilor determinate în temeiul articolului 36a din Legea privind pentru consumator, alte instanțe făcând o apreciere a acestor costuri potrivit criteriilor stabilite de reglementarea națională de transpunere a articolului 3 din Directiva 93/13.

35 În aceste condiții, Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile Directivei 2008/48, în special articolul 3 litera (g), articolul 10 alineatul (1) și articolul 22 alineatul (1), trebuie să fie interpretate în sensul că se opun separării așa-numitelor «costuri ale creditului, fără dobândă», care sunt stabilite în sumă fixă, conform unei formule de calcul legale descrise la articolul 36a din Legea privind creditul pentru consumator, de «costul total al creditului pentru consumatori» menționat în directivă, într-un mod care permite disimularea față de consumator a costurilor creditului, fără dobândă, suportate efectiv de profesionist?

2) Dispozițiile Directivei 93/13, în special articolul 1 alineatul (2), articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1), trebuie să fie interpretate în sensul că se opun unui control al clauzelor din contractele de credit încheiate cu consumatorii pe baza condițiilor descrise la articolul 3 din directiva menționată, în măsura în care în discuție sunt așa-numitele «costuri ale creditului, fără dobândă», care sunt stabilite pe baza criteriilor descrise la articolul 36a din Legea privind creditul pentru consumator?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

36 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 litera (g), articolul 10 alineatul (1) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48 trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții naționale care prevede o metodă de calcul al valorii maxime a costurilor creditului, fără dobândă, care poate fi impusă consumatorului în cadrul creditelor de consum.

37 Trebuie amintit mai întâi că, potrivit articolului 1, obiectul Directivei 2008/48 este de a armoniza anumite aspecte ale normelor statelor membre în materie de contracte de credit pentru consumatori.

38 În continuare, din articolul 22 alineatul (1) din directiva menționată rezultă că, în măsura în care aceasta conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce alte dispoziții naționale decât cele care sunt prevăzute de directiva respectivă.

39 În sfârșit, astfel cum reiese din jurisprudența Curții, pentru a asigura o protecție extinsă a consumatorilor, legiuitorul Uniunii reține la articolul 3 litera (g) din aceasta o definiție largă a noțiunii de „cost total al creditului pentru consumatori” ca vizând toate costurile, inclusiv dobânda, taxele și orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte consumatorul în legătură cu contractul de credit și care sunt cunoscute de creditor, cu excepția taxelor notariale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punctul 48, Hotărârea din 8 decembrie 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, punctul 35, și Hotărârea din 11 septembrie 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punctul 23).

40 Or, Directiva 2008/48 nu prevede nici noțiunea de „cost al creditului, fără dobândă”, nici dispoziții care să reglementeze problema limitării costurilor creditului sau repartizarea acestor costuri între profesionist și consumator. Din elementele dosarului înaintat Curții reiese că acel „cost al creditului, fără dobândă” constituie o subcategorie a „costului total al creditului”, în sensul articolului 3 litera (g) din Directiva 2008/48, acest din urmă cost incluzând toate costurile, inclusiv, în special, dobânda.

41 Articolul 5 alineatul (1) litera (g) din directiva menționată, care enumeră informațiile precontractuale care trebuie furnizate consumatorului înainte de încheierea contractului, și articolul 10 alineatul (2) litera (g) din aceeași directivă, care se referă la informațiile ce trebuie specificate în mod clar și concis în contract, prevăd o obligație de informare a consumatorului în legătură cu „valoarea totală plătibilă de către consumator”, definită la articolul 3 litera (h) din Directiva 2008/48 ca fiind „suma valorii totale a creditului și a costului total al creditului pentru consumator”. Aceste dispoziții nu prevăd o obligație de informare cu privire la costul creditului, fără dobândă, sau la metoda de calcul al acestui cost.

42 În consecință, trebuie să se constate că Directiva 2008/48 nu prevede nicio dispoziție armonizată privind „costul creditului, fără dobândă”, sau modul în care trebuie calculat acest cost.

43 Deși Directiva 2008/48 nu armonizează decât anumite aspecte ale normelor statelor membre în materie de contracte de credit pentru consumatori, din cuprinsul considerentului (44) al acesteia reiese că, pentru a asigura transparența și stabilitatea pieței și până la realizarea unei armonizări avansate, statele membre ar trebui să asigure funcționarea măsurilor corespunzătoare pentru reglementarea sau pentru supravegherea activității creditorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iunie 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, punctul 44). Cu toate acestea, trebuie să se garanteze că măsurile menționate nu contravin domeniilor armonizate de Directiva 2008/48.

44 În această privință, trebuie amintit că Directiva 2008/48 a fost adoptată cu un dublu obiectiv: pentru a asigura tuturor consumatorilor din Uniunea Europeană un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru a facilita apariția unei piețe interne eficiente în domeniul creditelor de consum (Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 41, și Hotărârea din 19 decembrie 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

45 Or, articolul 10 din această directivă enumeră informațiile care trebuie specificate în contract în mod clar și concis. Curtea a statuat deja că articolul 10 alineatul (2) din directiva menționată realizează o armonizare completă în ceea ce privește elementele care trebuie incluse în mod obligatoriu în contractul de credit (Hotărârea din 5 septembrie 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punctul 50).

46 În plus, astfel cum s-a amintit la punctul 38 din prezenta hotărâre, potrivit articolului 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48, în măsura în care aceasta conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele pe care le stabilește aceasta.

47 În speță, din elementele dosarului prezentat Curții reiese că dispozițiile naționale privind costul creditului, fără dobândă, se limitează la a stabili un plafon și o metodă de calcul ale acestui cost, precum și consecințele nerespectării acestui plafon. În orice caz, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 59 și 60 din concluziile sale, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă legislația națională nu impune obligații de informare suplimentare.

48 Având în vedere considerațiile care precedă, articolul 3 litera (g), articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care prevede o metodă de calcul al valorii maxime a costului creditului, fără dobândă, care poate fi impusă consumatorului, cu condiția ca această reglementare să nu introducă obligații de informare suplimentare cu privire la acest cost al creditului, fără dobândă, care s-ar adăuga la cele prevăzute la articolul 10 alineatul (2) menționat.

Cu privire la a doua întrebare

49 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză contractuală care stabilește costul creditului, fără dobândă, cu respectarea plafonului maxim prevăzut de o dispoziție națională, fără a ține seama neapărat de costurile suportate în mod real, este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive.

50 În această privință, trebuie amintit că articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13, care vizează clauzele care reflectă actele cu putere de lege sau normele administrative obligatorii, instituie o excludere din domeniul de aplicare al acesteia, care, potrivit jurisprudenței Curții, presupune îndeplinirea a două condiții. Pe de o parte, clauza contractuală trebuie să reflecte un act cu putere de lege sau o normă administrativă, iar pe de altă parte, actul sau norma respectivă trebuie să fie obligatorie (Hotărârea din 7 noiembrie 2019, Kanyeba și alții, C-349/18-C-351/18, EU:C:2019:936, punctul 60, precum și Hotărârea din 3 martie 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punctul 31).

51 Pentru a stabili dacă aceste condiții sunt îndeplinite, Curtea a statuat că revine instanței naționale sarcina să verifice dacă clauza contractuală vizată reflectă prevederile din dreptul național care se aplică în mod imperativ între părțile contractante, independent de alegerea lor, sau prevederile care sunt de natură supletivă și, prin urmare, aplicabile *ope legis*, cu alte cuvinte în lipsa unui acord diferit între părți în această privință (Hotărârea din 3 martie 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punctul 32 și jurisprudența citată).

52 Curtea a statuat că o instanță națională trebuie să țină seama de faptul că, având în vedere în special obiectivul directivei respective, mai precis protecția consumatorilor împotriva clauzelor abuzive inserate în contractele încheiate de profesioniști cu aceștia din urmă, excepția instituită la articolul 1 alineatul (2) din aceeași directivă este de strictă interpretare, astfel încât să garanteze efectul util al acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 77, și Hotărârea din 20 septembrie 2018, OTP Bank și OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punctul 54, precum și jurisprudența citată).

53 În orice caz, trebuie amintit că o clauză contractuală care figurează într-un contract încheiat de un profesionist cu un consumator este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive numai în cazul în care respectiva clauză contractuală reflectă conținutul unui act cu putere de lege sau al unei norme administrative obligatorii, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 coroborat cu al treisprezecelea considerent al acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 80).

54 O astfel de excludere a fost justificată prin faptul că este legitim să se prezume că legiuitorul național a stabilit un echilibru între ansamblul drepturilor și al obligațiilor părților la anumite contracte, echilibru pe care legiuitorul Uniunii a intenționat în mod explicit să îl prezerve (Hotărârea din 21 martie 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punctul 28, și Hotărârea din 3 aprilie 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punctul 33).

55 Deși Curtea a stabilit în jurisprudența sa criteriile de interpretare a articolului 1 alineatul (2) din Directiva 93/13, revine instanței de trimitere sarcina de a deduce consecințele concrete din aceasta.

56 În speță, este necesar să se arate, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate în această privință de instanța de trimitere, că nu rezultă că o clauză contractuală care se limitează la a pune în aplicare o metodă de calcul al plafonului costului creditului, fără dobândă, „reflectă”, la drept vorbind, dispoziția națională în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 aprilie 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punctele 35 și 36).

57 Într-adevăr, dispoziția menționată nu pare în sine să stabilească drepturile și obligațiile părților la contract, ci se limitează să restrângă libertatea acestora de a stabili costul creditului, fără dobândă, peste un anumit nivel și nu împiedică în niciun fel instanța națională să controleze caracterul eventual abuziv al unei astfel de stabiliri, chiar sub plafonul legal.

58 Având în vedere considerațiile care precedă, articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză contractuală care stabilește costul creditului, fără dobândă, cu respectarea plafonului prevăzut de o dispoziție națională, fără a ține seama neapărat de costurile suportate în mod real, nu este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive.

Cu privire la cheltuielile de judecată

59 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) **Articolul 3 litera (g), articolul 10 alineatul (2) și articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care**

prevede o metodă de calcul al valorii maxime a costului creditului, fără dobândă, care poate fi impusă consumatorului, cu condiția ca această reglementare să nu introducă obligații de informare suplimentare cu privire la acest cost al creditului, fără dobândă, care s-ar adăuga la cele prevăzute la articolul 10 alineatul (2) menționat.

2) **Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că o clauză contractuală care stabilește costul creditului, fără dobândă, cu respectarea plafonului prevăzut de o dispoziție națională, fără a ține seama neapărat de costurile suportate în mod real, nu este exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive.**

Semnături